

רשומות

הצעות חוק

11 במאי 1965

651

ט' באייר תשכ"ה

עמוד

214

216

חוק הירושה (מסירת משק במושב), תשכ"ה—1965

חוק שירותי הסעד (תיקון), תשכ"ה—1965

חוק הירושה (מסירת משק במושב), תשכ"ה-1965

1. בחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן - החוק העיקרי), אחרי סעיף 114, יבוא:

114 א (א) משק במושב - בסעיף זה -

"מושב" - אגודה שיתופית הקלאית שהיא ישוב כפרי נפרד ומטרותיה העיקריות הן לארגן ולהסדיר את התיישבות חבריה כאיכרים עובדים עבודה עצמית, מחזיקים ברכוש פרטי ומקיימים שיתוף כהספקה, בשיווק ובעזרה הדדית, וכן לקבל על עצמה את התפקידים הכרוכים בניהול שלטון מקומי;

"משק" - משק חקלאי במושב, לרבות הציוד והאינוונטר החי הקשורים לו וזכויותיו של בעל המשק במושב ובמפעלים שיתופיים שבמושב.

(ב) היה בעובדו של חבר מושב משק, יימסר המשק, כחידה אחת, ליורש אחד המוכן ומסוגל לקיימו, כחבר באותו מושב ואין לו, בשעת המסירה, משק נוסף במושב זה או במושב אחר.

(ג) היו יורשים אחדים כאמור בסעיף קטן (ב) ואין הסכמה ביניהם, יימסר המשק לאחד מהם לפי סדר עדיפות זה:

- (1) בן-זוגו של המוריש שגר אתו במשק ערב מותו;
- (2) ילדו של המוריש שעיבד את המשק לבדו או עם המוריש ערב מותו, או שעיבד אותו עם המוריש חמש שנים או יותר ולא עברו שנתיים מיום שחדל לעבדו עד מות המוריש;
- (3) יורש אחר שנקבע לכך על-ידי המוריש בצוואתו, ובאין קביעה כזאת - יורש אחר על פי דין, אולם אם המוריש ירש את המשק מבן-זוגו הקודם ומאותו בן-זוג נשאו ילד שנתיים בו תנאי פסקה (2), עדיף ילד זה על שאר היורשים.
- (ד) היו שני יורשים או יותר בדרגת עדיפות שווה לפי סעיף קטן (ג), ואין הסכמה ביניהם, יימסר המשק למי שהמוריש קבע לכך בצוואתו, ובאין קביעה כזאת - למי שיקבע בית המשפט.

(ה) בית המשפט, בבואו לקבוע יורש לפי סעיף זה, יתחשב בטובת המשק, במסגרת המושב ובסיכויי היורשים האחרים להתפרנס מחוץ למשק.

(ו) היה בין היורשים קטין שאפשר לראותו מועמד לקבלת המשק לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט לדחות את מסירת המשק ולמנות מנהל עזבון שינהל את המשק עד שיתברר אם יש למסרו לקטין.

(ז) יורש אשר קיבל את המשק לפי סעיף זה, יפצה את היורשים האחרים, במידה ששווי המשק עולה על המגיע לו מן העזבון, ויחולו עליו, כשינויים המחוייבים, הוראות סעיף 114 (ד).

(ח) באין הסכמה בין היורשים בדבר הנכסים המהווים את המשק, או בדבר שווי המשק לצורך החישוב בין היורשים, או בדבר תנאי הפיצויים ליום ליורשים האחרים, זמני סילוקם והבטחתו – יכריע בית המשפט לפי הנסיבות.

(ט) לא נמצא יורש המתאים לקבל את המשק לפי סעיף זה, יימסר המשק על ידי מינהלת המושב, באישורו של בית המשפט, למרבה במחירו שנמצא מתאים לעבדו במסגרת המושב ובהתאם לתקנותיו, והתמורה תהיה חלק מן העזבון.

(י) בכל הליך משפטי לפי סעיף זה תהיה מינהלת המושב צד לדיון.

(יא) הוראות הסעיפים 110 (ד) ו-111 (ג) לא יחולו על משק חקלאי במושב.

תחילה

2. תחילתו של חוק זה ביום תחילת החוק העיקרי.

דברי הסבר

החוק המוצע בא להשלים את הוראות חוק הירושה, תשכ"ה-1965, ומטרתו לקבוע את סדרי המסירה של משק חקלאי במושב עובדים. על הצורך להסדיר מסירתו של משק חקלאי בדרך כלל, לאו דוקא במושב, על מנת למנוע את פיצולו, נתנה הכנסת דעתה בחוק הירושה, שנחקק לא מכבר, וסעיף 114 אומר לענין זה:

114. (א) משק חקלאי שהוא יחידה שחלוקתה היתה פוגעת בכושר קיומה כמשק חקלאי העשוי לפרנס משפחה חקלאית – יימסר ליורש המוכן ומסוגל לקיימו, והוא יפצה את היורשים האחרים במידה ששווי המשק עולה על המגיע לו מן העזבון.

(ב) באין הסכמה בין היורשים בשאלה מי מהם מוכן ומסוגל לקיים את המשק החקלאי, מה הם הנכסים המהווים את המשק החקלאי, מהו שווי המשק לצורך החישוב בין היורשים ובדבר צורת הפיצוי ליורשים האחרים, זמני סילוקו והבטחתו – יחליט בית המשפט לפי הנסיבות.

(ג) היו שני יורשים או יותר, ובהם בן-זוגו של המוריש, מוכנים ומסוגלים לקיים את המשק החקלאי – בן-זוגו של המוריש עדיף על יורשים אחרים.

(ד) היה יורש עובד במשק החקלאי בחיי המוריש או שהשקיע בו מהונו ולא קיבל תמורה כפי שאדם אחר היה מקבלה, יובא זאת בחשבון בקביעת הפיצוי האמור.

על עקרונות דומים מושתת גם החוק המוצע, אולם מאחר שבעיית המשק במושב אינה מוגבלת למניעת פיצולו, אלא מתייחסת גם לקיומו במסגרת המושב ולחובה שבעל המשק יהיה חבר במושב על פי עקרונות מושבי העובדים, היה צורך לקבוע הוראות מיוחדות כדי להבטיח מטרות אלה. החוק המוצע בא להסדיר שבשעת חלוקת העזבון יעבור המשק כיחידה אחת ליורש אחד, בהעדפת היורשים שדרו עם המוריש ועיבדו את המשק אתו ובקביעת סדרי עדיפות בין בני המשפחה. לא נמצא יורש שהוא מוכן ומסוגל לעבד את המשק כחבר המושב, יימסר המשק, באישורו של בית המשפט, למרבה במחירו, והמחיר יהיה חלק מהעזבון.

מפאת חשיבותן של ההוראות הנדונות לקיומה של מסגרת מושבי העובדים קובע החוק, כי אין המוריש בצוואתו, ולא היורשים על פי הסכמה, רשאים לסטות מהוראות הסעיף המוצע (סעיף קטן (י)).

חוק שירותי הסעד (תיקון), תשכ"ה-1965

1. בסעיף 2 לחוק שירותי הסעד, תשי"ח-1958¹, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) בתבקשה לשכת סעד של רשות מקומית ליתן טיפול סוציאלי או להגיש סעד, ימסור הממונה על הלשכה למבקש, בכתב, את ההחלטה בבקשה.

(ג) הרואה את עצמו נפגע בהחלטה רשאי לערור עליה לפני ועדת ערר.

(ד) ועדות ערר יוקמו על ידי שר הסעד והוא יקבע את תחום שיפוטן.

(ה) ועדת ערר תהיה של שלושה; יושב ראש הועדה יהיה שופט שלום, או מי שכשיר להיות שופט שלום, והוא יתמנה על ידי שר המשפטים; שני החברים, אחד כשיר לעבודה סוציאלית והשני נציג הציבור, יתמנו על ידי שר הסעד.

(ו) שר הסעד רשאי לקבוע סדרי הנהל בעררים.

(ז) ועדת ערר רשאית בהחלטתה -

(1) לדחות את הערר ולאשר את ההחלטה שעוררים עליה;

(2) לשנות את ההחלטה שעוררים עליה;

(3) לבטל את ההחלטה ולקבוע לנזקק טיפול סוציאלי או סעד כדי השיעור שהלשכה רשאית ליתן, או לחייב את לשכת הסעד לבדוק שנית את בקשת העורר, לפי הוראות שתתן לענין זה או ללא הוראות.

דברי הסבר

תכלית החוק המוצע היא לאפשר טיפול יעיל בערריהם של נזקקים ללשכות הסעד הרואים את עצמם נפגעים בהחלטותיהן.

לפי החוק הקיים נתונה זכות הערר רק למי שלשכת סעד סירבה להגיש לו סעד. לפי החוק המוצע אפשר יהיה לערור גם על החלטה להגיש סעד, אם הנוקק רואה עצמו נפגע. לפי החוק הקיים הערר הוא לפני שר הסעד. הנסיון של שש השנים שחלפו מורה, כי מספר העררים על החלטות הסירוב של הרשויות המקומיות הוא מרובה ואין באפשרות שר הסעד להחליט בהם בקצב הדרוש. על אחת כמה וכמה מכאן ואילך, לאחר שזכות הערר מורחבת על כל מקרה של פגיעה ולא רק על החלטת סירוב. לפי החוק המוצע יוקמו ועדות ערר לפי הצורך על מנת לטפל בעררים ללא שהייה יתרה.

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 103.